

การพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

Excellent Tourism Center for Sustainable Tourism Management in Thailand

สยาม อรุณศรีมรกต*

Sayam Aroonsrimorakot

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University

*sayam.aro2560@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย ทำการศึกษาโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี 30 คน ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์ความเป็นเลิศ ควรมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและมีกลไกสนับสนุนการทำงานสำหรับภารกิจหน้าที่เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอุทยานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย ส่งเสริมและพัฒนาและจัดการอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย สร้างและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย โดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อปรับโครงสร้างการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างกระทรวง หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาติ เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลกในระดับต่างๆ แบบพหุภาคี เพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อต่อยอดกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเล และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลกและเพื่อกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในการตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่และสร้างฐานข้อมูล

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว ศูนย์ความเป็นเลิศ การสร้างเครือข่าย การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

Setting up of Excellent Tourism Center for sustainable tourism management in Thailand is necessary as it provides a major source of revenue generation for Thailand. The study was carried out by group discussion from 30 travel professionals (both practical and theoretical). The study indicated that Excellent Tourism Center should have a clear management structure, employ travel professionals and be equipped with a support mechanism for formulating policy of tourism development. That is, it should have a friendly environment, encourage and develop the potential of eco-tourism supply, encourage, develop and manage the market demand for eco-tourism, create and develop the management mechanism for eco-tourism. This can be made by encouraging the researchers to restructure the work of international network, departments and organizations that are related to development of eco-tourism. This will lead to setting up the network management of cultural tourism and world heritage which are used as tools for the following purposes as: 1) learning to strengthen the departments, community, organizations and other partners that are related to eco-tourism groups; 2) development and strengthening of management mechanism for eco-tourism research by supporting the research in various fields as marine tourism, cultural tourism and world heritage tourism; 3) formulating policy on tourism so as to satisfy the urgent demand of the area and creating a database.

Keywords : excellent tourism center, creating network, sustainable tourism

บทนำ

สาเหตุที่ต้องมีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย หากพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทย พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2554 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด 19,230,470 คน หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2553 ร้อยละ 20.67 (Office of the Electronic Transactions Commission, 2013) จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

ปัจจัยที่กระตุ้นการท่องเที่ยวของประเทศ แบ่งออกเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าของที่ระลึก ภาพลักษณ์ การประชาสัมพันธ์ การเมือง เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ความนิยมในการท่องเที่ยว การขยายเส้นทางคมนาคม การเปลี่ยนนโยบายระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปัจจัยกระตุ้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยที่สำคัญคือ นโยบายของรัฐบาล

ซึ่งต้องการเร่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ การก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) การส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) แนวโน้มของ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค (Hub) ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะศูนย์กลางทางการบินภูมิภาค การขยายตัวของธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) เป็นต้น นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่มุ่งน้อมนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการสร้างเศรษฐกิจฐาน ความรู้และสร้างปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ไทยเป็น “ศูนย์กลางการผลิต สินค้าและบริการในภูมิภาคบนฐานแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม” (Thairoj Phoungmanee, 2009; Chutchanok Boonchai, 2013)

การวิจัยการท่องเที่ยวไทยในอดีตที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และเป็น การวิจัยเฉพาะสาขา (Single Discipline) โดยมุ่งเน้นประเด็นการส่งเสริมการตลาดและพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวในระดับจุลภาคที่กระตุ้นเศรษฐกิจ การสนับสนุนทุนวิจัยการท่องเที่ยวกระจุกตัวในพื้นที่เป้าหมาย และมีลักษณะการกระจายเม็ดเงินอย่างไร้ทิศทางไปตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ อีกทั้งการวิจัยท่องเที่ยวยังขาดการบูรณาการกับศาสตร์สาขาอื่นๆ และมีข้อจำกัดด้านวิธีวิทยา (Research Methodologies) ที่เน้นนักวิจัยเป็นศูนย์กลาง ขาดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากภาคีทางการท่องเที่ยว (Participatory Action Research) ที่บูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ บนฐานการมีส่วนร่วมที่ผลการวิจัย เกิดจากการปฏิบัติจริง เนื่องจากการท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งพบว่าไม่มีหน่วยงานหลักจริงๆ ที่สามารถ ดูภาพรวมได้ และงานวิจัยที่เกิดขึ้นมิได้มีการกำหนดทิศทางที่ไปในทิศทางเดียวกัน

ในปี 2558 มีการเน้นการวิจัยประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ นอกเหนือจากการท่องเที่ยว 3 ประเภท ซึ่งประกอบด้วยการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ยังมีการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุม และการจัดนิทรรศการต่างๆ (MICE) การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้งและความบันเทิง การท่องเที่ยว กลุ่มสุขภาพความงามและการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไม่น้อย และยังมีแนวโน้มได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น ในปี 2559 จึงเน้นการวิจัยสำหรับการท่องเที่ยวประเภท ดังกล่าว การสนับสนุนทุนวิจัยระหว่างปี 2556–2559 มุ่งเน้นการวิจัยอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยว อุปทานการท่องเที่ยว และกลไกการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวในแต่ละประเภท โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน สร้างระบบบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยว กำหนดนโยบายในการตอบสนองความต้องการเร่งด่วน ของพื้นที่และสร้างข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งในปี 2557–2559 จะสนับสนุนการวิจัยในประเภทการท่องเที่ยวของ ปีก่อนด้วยเพื่อเป็นการต่อยอดผลผลิตของการวิจัยทั้ง 5 ปี จึงได้ฐานข้อมูลและระบบการตัดสินใจทาง การท่องเที่ยว เครือข่ายในทุกพื้นที่และนโยบายเร่งด่วนที่เป็นความรู้เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนา การท่องเที่ยวของประเทศต่อไป (Jumnian Junhasobhaga, 2010)

แผนการสนับสนุนทุนวิจัย สาขาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พ.ศ. 2558

ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555–2559) ได้มีการจัดลำดับความสำคัญของวาระแห่งชาติด้านการวิจัยการท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากรายได้จากการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว 1 คน พบว่า “กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ซึ่งประกอบด้วย 37 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี นครราชสีมา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เลย หนองคาย มุกดาหาร นครพนม อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อคน 3,052.23 บาท รองจากกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเล และกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลก ดังนั้นการดำเนินการวิจัยในปี 2558 จึงดำเนินการวิจัยในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายในการตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่

กรอบการวิจัย (Agenda-Based) การท่องเที่ยว

1. เพื่อยกระดับสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อส่งเสริมการวิจัยเพื่อกำหนดโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาพรวมของพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 37 จังหวัด สำหรับกำหนดและคาดการณ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ที่พัก รถบริการนำเที่ยว ร้านอาหาร รวมทั้งพัฒนากำลังคนในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานสำหรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มีการสร้างระบบการประเมินผลและคาดการณ์ผลกระทบทางเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาติ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ (Image) สำหรับกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้คือสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) มีฐานข้อมูลและระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวและการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่

2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอุทยานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย โดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อหาทฤษฎีธำรงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้การยกระดับทุนทางวัฒนธรรมผ่านแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งเพื่อเสริมสร้างและรักษามาตรฐานคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประเมินความเสี่ยงและผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาติ

3. เพื่อส่งเสริม พัฒนาและจัดการอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย โดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อค้นหานักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพโดยเน้นกลุ่มประเทศ BRIC (ซึ่งประกอบด้วยประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดียและจีน) และกลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council: GCC ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์และบาห์เรน) ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อรักษานักท่องเที่ยวเดิมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซ้ำ รวมทั้งพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่วางอยู่บนฐานอัตลักษณ์และศักยภาพของประเทศ เพื่อเผยแพร่และสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย การท่องเที่ยวภายในประเทศของกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. สร้างและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยโดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อปรับโครงสร้างการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างกระทรวง หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาติเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลกในระดับต่างๆ แบบพหุภาคี เพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยสนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศูนย์ความเชี่ยวชาญอื่นๆ ที่สามารถสนับสนุนดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเครือข่ายผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการสหวิทยาการและพัฒนานักวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6. ส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์/สถาบันการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (Tourism Excellent Center)

7. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อต่อยอดกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเลและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลกโดยปรับปรุงฐานข้อมูลการท่องเที่ยวทางทะเลและระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System) ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้และพัฒนาคน หน่วยงานและสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเล (Networking)

8. เพื่อกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในการตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่และสร้างฐานข้อมูล โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายในการตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่โดยต้องเป็นการวิจัยร่วมสาขา (Trans-Disciplinary) ที่เป็นชุดโครงการ (Research Program) และบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ โดยเน้นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยยกระดับผลการปฏิบัติจริงแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action) จากกระบวนการวิจัย (Research Process) สู่ “การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว สร้างข้อมูลอุปทาน อุปสงค์การท่องเที่ยว เสริมสร้างความเข้มแข็งกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบพหุภาคีในพื้นที่ สร้างกลไกในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พัฒนาสถาบันการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (Tourism Excellent Center) และต่อยอดการวิจัยในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเลและกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลก” ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

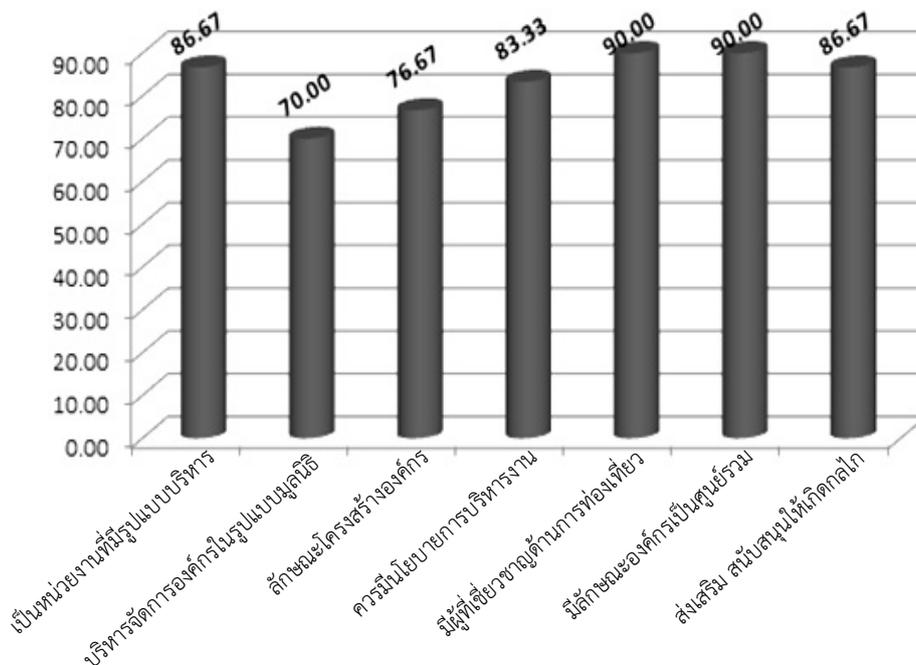
เน้นการสร้างนโยบายระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิด Trickle Down Effect และ Bottom Up Effect เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นการนำผลการวิจัยไปสู่การกำหนดนโยบาย สร้างฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เสริมสร้างศักยภาพแก่ภาคีทางการท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานความรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยผลผลิตที่ได้ประกอบด้วยงานวิจัยมากกว่าร้อยละ 80 ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สนับสนุนในปี พ.ศ. 2558 ถูกยกระดับสู่การกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชาติ นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับต่างๆ ในระดับมหภาคและจุลภาค

ไม่น้อยกว่า 5 ภาคส่วนที่มีศักยภาพ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่า 15 หน่วยงาน ผู้เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยไม่น้อยกว่า 500 คน นักวิจัยรุ่นใหม่ทางการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 50 คน นักวิจัยข้ามสาขาสู่สาขาการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 50 คน เครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่น้อยกว่า 15 เครือข่าย เครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเลเพิ่มเติม (Networking) ไม่น้อยกว่า 5 เครือข่าย เครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลก (Networking) เพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 5 เครือข่าย ฐานข้อมูลการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 1 ฐาน และนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่

แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัยคือ ภายหลังจากการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวแล้ว ต้องกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบ และวางต่อเนื่องเป็นระยะยาวเพื่อให้แผนการวิจัยด้านต่างๆ มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันและส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบพร้อมแผนดำเนินงาน รวมทั้งช่วงเวลาการทบทวนและปรับยุทธศาสตร์การวิจัยระยะต่อไป โดยยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับภาคส่วนและองค์กรจำนวนมาก ซึ่งเป็นแผนระยะกลาง อาจมีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายของแต่ละภาคส่วน (Sector Networking) และข้ามภาคส่วน (Inter-Sector Networking) และอาจผนวกกับเครือข่ายออนไลน์ พัฒนาเป็นระบบสังคมออนไลน์ (Social Networking) ในระยะเวลา 10 ปี ข้างหน้า ซึ่งจะเป็นการยกระดับความร่วมมือของนักวิจัยในสหวิทยาการ และช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและประสานงาน รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล การโต้ตอบและกระทำการติดต่อขอข้อมูล การวิจัยระหว่างภาคส่วนได้ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ด้านระบบงาน และความพร้อมด้านระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้สำหรับการวิจัย บุคลากรที่สนับสนุนการวิจัยต้องมีความรู้และมีจำนวนเพียงพอในการประสานงาน ระบบงานต่างๆ จะต้องมีความคล่องตัวที่เอื้อให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการวิจัยขององค์กรและภาคส่วนอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการประมวลผลปัญหาและถอดบทเรียนของการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อจะนำไปพัฒนารูปแบบด้านการท่องเที่ยวต่อไป และควรส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรต่างๆ ได้มีโอกาสร่วมในการทำวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยว ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มต้นการทำวิจัย โดยอาจร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอการทำวิจัย และการร่วมวิจารณ์และเสนอแนะผลการวิจัย นอกจากนี้การเผยแพร่องค์ความรู้งานวิจัยไปสู่วงกว้างทั้งในประเทศและระดับสากล

สรุปผล

ผลการสำรวจความต้องการและรูปแบบที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประเทศไทย สามารถแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ความคิดเห็นด้านโครงสร้างองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากแผนภูมิที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 เห็นว่าควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมทั้งค่าปรึกษา รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะเป็นองค์กรเครือข่ายที่เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้เครือข่ายลักษณะเป็น Intelligent Unit รวมทั้งมีบุคลากรที่มีความสามารถ ความชำนาญ รองลงมาคือร้อยละ 86.67 เห็นว่าต้องเป็นหน่วยงานที่มีรูปแบบการบริหารที่มีความคล่องตัว การดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง ภายใต้ยุทธศาสตร์ขององค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกลไกการเสาะหาการพัฒนา การใช้ความเชี่ยวชาญของผู้มีความสามารถพิเศษสาขาต่างๆ อย่างเป็นระบบ ขณะที่ร้อยละ 83.33 เห็นว่ามีการวางนโยบายการบริหารงานในเชิงรุก การบริหารเป็นแบบธุรกิจเพื่อทันกับบริบทสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขณะที่ร้อยละ 76.67 เห็นว่าลักษณะโครงสร้างองค์กรและการดำเนินการควรมีการปฏิบัติงานไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางการบริหารตามระเบียบราชการซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้าขาดความยืดหยุ่น และร้อยละ 70.00 เห็นว่าควรบริหารจัดการองค์กรในลักษณะมูลนิธิเพื่อให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานให้บรรลุผล สามารถเชื่อมโยงความร่วมมือได้ทั้งในและต่างประเทศ จากการทดสอบพบว่า

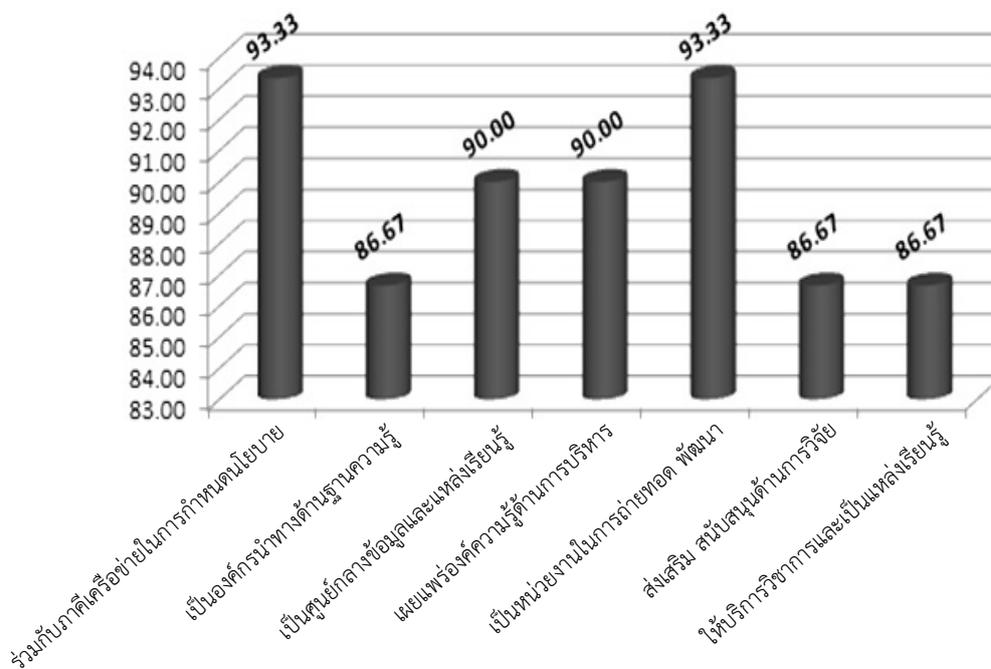
$Z_1 = -0.149$ สรุปได้ว่าหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นด้านโครงสร้างองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.882

$Z_2 = -0.315$ สรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นด้านโครงสร้างองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.753

$Z_3 = -2.295$ สรุปได้ว่ากลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปีให้คะแนนความสำคัญด้านโครงสร้างองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยมากกว่ากลุ่มอายุมากกว่า 35 ปีที่ P-Value = 0.022

$Z_4 = -1.132$ สรุปได้ว่าผู้จบปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นด้านโครงสร้างองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.257

$Z_5 = -0.906$ สรุปได้ว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปีและมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นด้านโครงสร้างองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.365

แผนภูมิที่ 2 ความคิดเห็นด้านภารกิจ หน้าที่องค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

จากแผนภูมิที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 93.33 เห็นว่าควรมีหน้าที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการกำหนดนโยบายทิศทางซึ่งนำการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นหน่วยงานในการถ่ายทอด พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือร้อยละ 90.00 เห็นว่าเป็นศูนย์กลางข้อมูลและแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพในระดับภูมิภาค ช่วยเผยแพร่ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้กับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และร้อยละ 86.67 เห็นว่าควรเป็นองค์กรที่นำฐานความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่

ต่อยอดวิทยาการความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งช่วยส่งเสริมสนับสนุนด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับมหภาคและจุลภาคโดยประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ และควรมีหน้าที่ให้บริการวิชาการ และเป็นแหล่งความรู้ด้านข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถเข้ามาศึกษาได้ จากการทดสอบ พบว่า

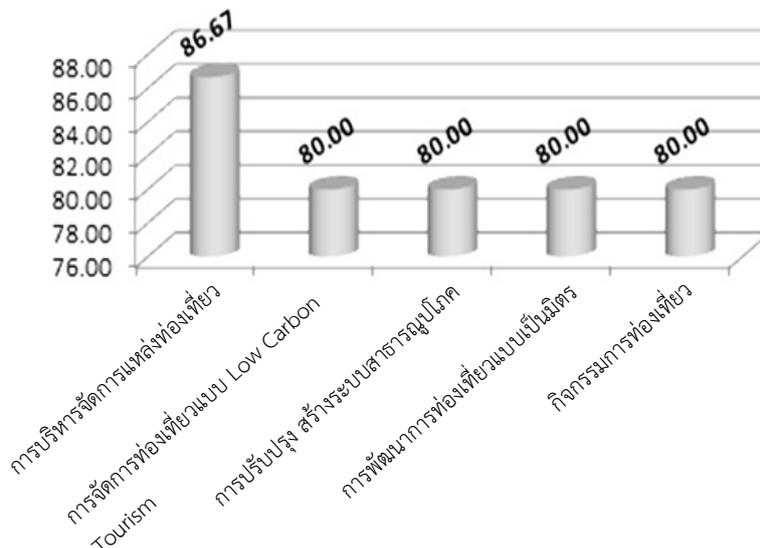
$Z_6 = -0.617$ สรุปได้ว่าหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นด้านภารกิจ หน้าที่ขององค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.537

$Z_7 = -0.631$ สรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นด้านภารกิจ หน้าที่ของศูนย์ ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.528

$Z_8 = -1.808$ สรุปได้ว่ากลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปี และอายุมากกว่า 35 ปี มีความคิดเห็นด้านภารกิจ หน้าที่ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.071

$Z_9 = -0.877$ สรุปได้ว่าผู้จบปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นด้านภารกิจ หน้าที่ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.375

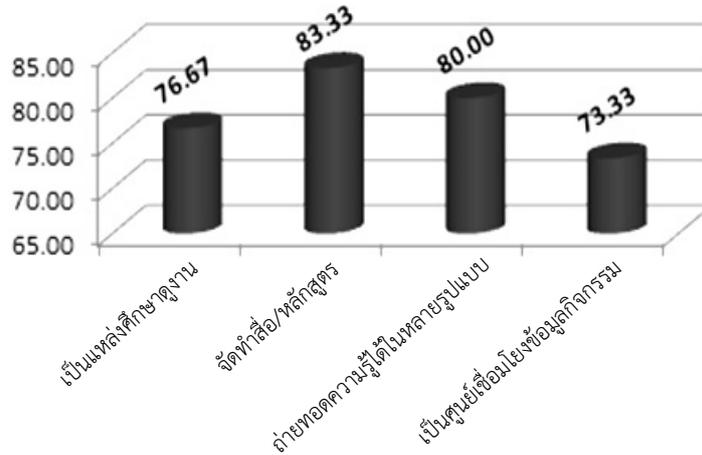
$Z_{10} = -0.730$ สรุปได้ว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็น ด้านภารกิจ หน้าที่ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.466

แผนภูมิที่ 3 ความคิดเห็นด้านการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวขององค์กรของศูนย์ ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

จากแผนภูมิที่ 3 พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.67 เห็นว่าองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้าน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ควรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ภายในพื้นที่ให้สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รองลงมาคือร้อยละ 80.00 เห็นว่า ควรเผยแพร่องค์ความรู้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Low Carbon Tourism การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

สไตล์ Low Carbon การปรับปรุง สร้างระบบสาธารณสุขปโภคสำหรับพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ภาคีเครือข่าย อาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและเยาวชน

แผนภูมิที่ 4 ความคิดเห็นด้านวิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ขององค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

จากแผนภูมิที่ 4 พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 เห็นว่าองค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ควรจัดทำสื่อหลักสูตรให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือร้อยละ 80.00 เห็นว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้ได้ในหลากหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ขณะที่ร้อยละ 76.67 เห็นว่าควรเป็นแหล่งศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะการเสริมสร้างประสบการณ์และร้อยละ 73.33 เห็นว่าควรเป็นศูนย์เชื่อมโยงข้อมูลกิจกรรมเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR) อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จากการทดสอบพบว่า

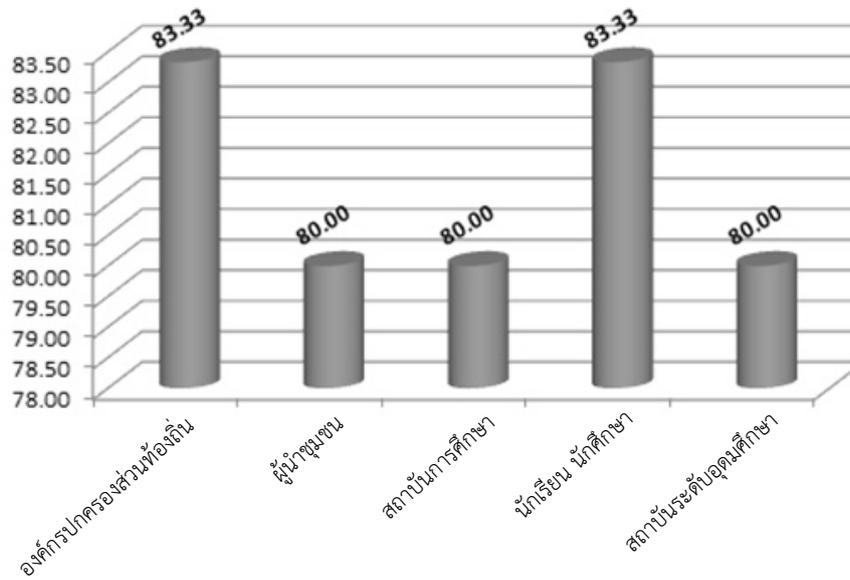
$Z_{11} = -1.189$ สรุปได้ว่าหน่วยงานภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นด้านการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.235

$Z_{12} = -0.629$ สรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความเห็นด้านการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.529

$Z_{13} = -1.804$ สรุปได้ว่ากลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปี และอายุมากกว่า 35 ปี มีความเห็นด้านการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.071

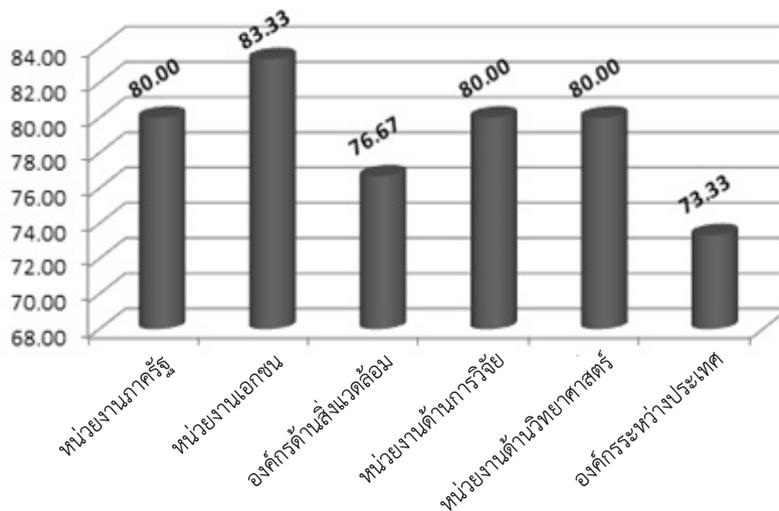
$Z_{14} = -1.106$ สรุปได้ว่าผู้จบปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความเห็นด้านการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.239

$Z_{15} = -0.772$ สรุปได้ว่าผู้มีประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีความเห็นด้านการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ P-Value = 0.440

แผนภูมิที่ 5 ความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานในพื้นที่การท่องเที่ยวขององค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

จากแผนภูมิที่ 5 พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 ต้องการให้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักเรียนและนักศึกษาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และร้อยละ 80.00 ต้องการให้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชุมชน สถาบันการศึกษาและสถาบันระดับอุดมศึกษาในการผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

แผนภูมิที่ 6 ความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ขององค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

จากแผนภูมิที่ 6 พบว่า ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 เห็นว่าควรเป็นหน่วยงานเอกชน รองลงมาคือร้อยละ 80.00 เห็นว่าควรเป็นหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานด้านการวิจัย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ หน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น สวทช. ขณะที่ร้อยละ 76.67 เห็นว่าควรเป็นองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย และร้อยละ 73.33 เห็นว่าควรเป็นองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการทดสอบพบว่า

$Z_{16} = -0.509$ สรุปได้ว่าหน่วยงานภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ขององค์กรของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ $P\text{-Value} = 0.610$

$Z_{17} = -1.196$ สรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ $P\text{-Value} = 0.232$

$Z_{18} = -1.889$ สรุปได้ว่ากลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปี และอายุมากกว่า 35 ปี มีความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ $P\text{-Value} = 0.059$

$Z_{19} = -0.836$ สรุปได้ว่าผู้จบปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ $P\text{-Value} = 0.403$

$Z_{20} = -0.618$ สรุปได้ว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยไม่แตกต่างกันที่ $P\text{-Value} = 0.537$

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางและความคิดเห็นในการศึกษาศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

1.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความสำคัญของศูนย์ฯ ผ่านสื่อต่างๆ ด้านให้ประชาชนได้รับทราบ รวมทั้งเชื่อมโยงออกไปภายนอกหรือมีหน่วยเคลื่อนที่ไปตามภูมิภาคต่างๆ โดยขอบเขตควรครอบคลุมทั่วประเทศ

1.2 ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยต้องมีบทบาท อำนาจหน้าที่ ในการตั้งกฎกติกา การใช้ประโยชน์จากพื้นที่การท่องเที่ยวโดยผ่านการเห็นชอบจากชุมชน ผู้ประกอบการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.3 เป็นหน่วยงานที่จัดหางบประมาณ สนับสนุนโครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การบริหารจัดการขยะ จากผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่

1.4 ขยายผลองค์ความรู้ที่มีให้เห็นเป็นรูปธรรมโดยเป็นชุดความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งเป็นชุดองค์ความรู้หลากหลายประเภท เช่น การจัดการชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว การจัดการขยะและน้ำเสียของสถานประกอบการชายฝั่งทะเล เป็นต้น

1.5 เป็นหน่วยงานที่ให้หน่วยงานอื่นๆ เข้าไปศึกษาดูงาน รวมทั้งเป็นวิทยากรให้ความรู้ภายนอกสถานที่ได้ด้วย

1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ชัดเจนเพื่อการสร้างความร่วมมือในระยะยาว รวมทั้งมีการเข้าร่วมเพื่อสร้างเครือข่ายกับองค์กรเอกชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อผลักดันให้แนวคิดต่าง สามารถพัฒนาผู้ประกอบการได้

1.7 เป็นศูนย์ฯ ที่มีลักษณะองค์กรที่เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้แบบ Intelligent Unit มีการจัดการในรูปแบบใหม่ เช่น Virtual Organization มีความอิสระ คล่องตัว สามารถหารายได้เองและสร้างเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ มีกลยุทธ์การทำงานในแต่ละระยะเวลาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก เครือข่าย รวมทั้งมีบุคลากรที่มีความมีความรู้ ความชำนาญด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.8 ควรวาง Position ของศูนย์ให้เห็นภาพใหญ่ที่ชัดเจนก่อนว่าต้องการให้เป็นลักษณะใด เพื่อจะได้กำหนดทิศทางหรือเป้าหมายของศูนย์ ต้องการให้เป็นศูนย์ที่มีรูปแบบทันสมัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และมุ่งสร้างความยั่งยืน มีการบริหารงานแบบคล่องตัว เข้าใจชุมชนในขณะเดียวกันก็มีเครือข่ายความเป็นนานาชาติ ก่อนที่จะลงมาวางแผนกลยุทธ์ แล้วลงสู่แผนระดับปฏิบัติในระดับย่อยๆ ต่อไป คล้ายกับการวางแผนองค์กรธุรกิจ ทั้งนี้ควรค่อยๆ เติบโตเริ่มจากการเป็นศูนย์การเรียนรู้ก่อนที่จะพัฒนาสู่ความเป็นเลิศต่อไป

2. รูปแบบลักษณะของสื่อการนำเสนอที่เหมาะสมในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านต่างๆ

2.1 การสร้างสื่อมัลติมีเดียในลักษณะ Infographic เผยแพร่ทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต หรือทำเป็นรายการโทรทัศน์

2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ คู่มือการดำเนินงาน หนังสือและโปสเตอร์

2.3 เว็บไซต์ บทความทางอินเทอร์เน็ต Blog ฐานข้อมูลออนไลน์โดยเน้น Digital Marketing

2.4 การทำ VCD DVD คลิปวิดีโอเชิงสารคดี

3. หัวข้อ/ประเด็นการเรียนรู้ที่ต้องการศึกษาผ่านศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.1 การท่องเที่ยวที่ไม่สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศภายในชุมชน เช่น การท่องเที่ยวสีเขียว

3.2 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่

3.3 การจัดการของเสียและขยะ และน้ำเสียในธุรกิจโรงแรม

3.4 การสำรวจพื้นที่ในหมู่เกาะทะเลและริมชายฝั่งที่เหมาะสมในการปลูกปะการัง

3.5 เกาะ Low Carbon หรือ Low Carbon Tourism

3.6 การเป็นเจ้าของที่ดินเชิงบริการ

3.7 การใช้วัสดุที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

3.8 การลดของเสียและขยะ การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.9 การใช้พลังงานทดแทน

- 3.10 การรองรับและจัดการเรื่องภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย
- 3.11 การจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ไม่มีมลพิษทางเสียงและปลอดภัยคาร์บอนน้อยที่สุด รวมทั้งมาตรการการยับยั้งกีฬาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน เช่น เจ็ทสกี บานาน่าโบท และการทำประมงที่ผิดกฎหมาย
- 3.12 เป็นฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เช่น สถิติงานวิจัยต่างๆ
- 3.13 ข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น เอกลักษณ์ ศักยภาพชุมชน ทรัพยากรที่มีจุดแข็ง จุดอ่อน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความต้องการและปัญหา ฯลฯ
- 3.14 แนวทางการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การฝึกอบรมบุคลากร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยว
- 3.15 ผลกระทบการท่องเที่ยวและแนวทางการแก้ปัญหา
- 3.16 การพยากรณ์แนวโน้มการท่องเที่ยวโลกและการท่องเที่ยวในภูมิภาคเพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์การทำงานของศูนย์ฯ
- 3.17 กระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาของพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) และการประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. รูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องการศึกษาผ่านศูนย์ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

- 4.1 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ เช่น ประชาชน หน่วยงาน องค์กรเอกชน องค์กรมหาชนต่างๆ
- 4.2 ลองสำรวจพื้นที่จริง
- 4.3 ออกแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลให้แก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายโดยตรง
- 4.4 การศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนเพื่อนำไปปรับใช้ได้หลายๆ พื้นที่เพื่อให้ผู้ที่ไปศึกษาดูงานสามารถนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้
- 4.5 การทำเป็นกรณีศึกษารวมทั้งการทดลองปฏิบัติ
- 4.6 การฝึกอบรม การศึกษาดูงานในพื้นที่
- 4.7 การเรียนรู้ด้วยตนเองและมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา
- 4.8 การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ประชาชนชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- 4.9 หน่วยงานด้านการวิจัย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยเฉพาะงานวิจัยด้าน Demand Side Management
- 4.10 กิจกรรมและการสอนโดยโครงงาน (Project-Based Instruction)
- 4.11 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Instruction)
- 4.12 การเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนบุคคลต้นแบบ/ปราชญ์
- 4.13 การเรียนรู้ผ่านเครื่องมือสื่อสมัยใหม่

5. รูปแบบ/กิจกรรมที่เหมาะสมในการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.1 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการอบรมสัมมนาเพื่อแชร์ประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีพื้นที่นำร่องรวมทั้งการจัดทริปศึกษาดูงานร่วมกัน

5.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันที่จะส่งเสริมให้มีจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

5.3 การเป็นที่ปรึกษาประเมินและตรวจสอบการดำเนินงานด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรของผู้ประกอบการ ชุมชนและนักท่องเที่ยว และนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนต่อไป

5.4 การบูรณาการองค์ความรู้เพื่อจัดทำฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อให้เครือข่ายสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้ได้

5.5 การแลกเปลี่ยนบุคลากรทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและระดับนานาชาติ

5.6 การให้ทุนการศึกษาในระดับท้องถิ่น เพื่อพัฒนามัคคุเทศก์ในท้องถิ่นให้ทุนระดับอุดมศึกษา เพื่อการศึกษาวิจัยหรือวิจัยด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนในแง่มุมต่างๆ สำหรับการแก้ปัญหาพิเศษในระดับปริญญาตรีหรือวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท

5.7 การจัดพูดคุยแบบไม่เป็นทางการในรูปแบบ Dinner Talk และประสานงานทางสื่อสังคมในท้องถิ่นและระดับประเทศแบบออนไลน์

Reference

- Chatchanok Boonchai. (2013). **The Study for the Development of Economical Potential from Historical Tourism: Case of Nakhonnayok and Prachinburi Provinces.** Suan Dusit Rajabhat University.
- Jumnian Junhasobhaga. (2010). **A Participatory Community Capacity Reinforcement Model for Sustainable Tourism Development in Lower Central, Thailand.** Doctoral Dissertation. Faculty of Arts, Ramkhamhaeng University.
- Khunkai Jantadara. (2013). **Tourism in Laos: Potential Development of Cultural Tourism Management on the Capital City of Vientiane, People's Democratic Republic of Laos.** Doctoral Dissertation. Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University.
- Niphon Wuttichai. (2011). **Capacity Building and Strengthening Community Based Tourism Case Study of Bangchan Sub-District, Chanthaburi.** Rambhai Barni Rajabhat University.
- Nongluck Popichit, Jirut Chuanchom & Siriwan Serirat. (2013). **A Survey of Destination Potential, Tourism Activities and Future Travelling Intention towards Tourism along the Rivers in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.** Suan Dusit Rajabhat University.

Office of the Electronic Transactions Commission. (2013). **Electronic Commerce with Tourism Industry**. Retrieved May 15, 2016, from <http://www.etcommission.go.th/home/article-other-topic-travel-ecommerce.html>.

Susaraporn Tangtenglam. (2006). **Potential Ecotourism Thai-Vietnam Friendship Village Result to Support Friendship and Promotion Tourism Thai-Vietnam**. Master's Thesis. Faculty of Business Administration, Khonkaen University.

Thairoj Phoungmanee. (2009). **Research and Development of Competences of Leader in Chiang-Khan Community into Brand Image Promoting Concerning Arts and Applied Arts for Managing Sustainable Tourism an Chiang-Khan Municipality; Chiang-Khan District; Loei**. Loei Rajabhat University.